

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Knappnäs, Torsby kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610233 Knappnäs
Mittpunktkoordinat:	1347955 - 6725763
Totalareal:	19 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekade enligt Habitatdirektivet.
Fastigheter:	Torsby kommun; Likenäsa 1:280, 1:353
Ägandeförhållanden:	Staten och Torsby kommun

Beskrivning av området

Naturförhållandena präglas av områdets läge i Klarälvens meanderlopp. Knappnäs bildningshistoria är intressant och hela näset är ur geomorfologisk synpunkt mycket värdefullt. Det nuvarande näset tror man bildades av ett älvgenombrott för 300-500 år sedan. Vid detta genombrott tog sig Klarälven en ny fåra vid basen av det gamla Knappnäs som ursprungligen var ett näs på älvens östra sida. Efter älvgenombrottet anslöt Knappnäs till de två ursprungliga näsen på västra sidan; Stjärnäs och Lillängen. Dessa tre delområden tillsammans med den nästan helt avsnörda korvsjön Loken bildar det nuvarande näset där Knappnäs utgör dess mellersta del. Genom vattenståndsvariationer med översvämningar och vegetationsutveckling tillväxer sedimentansamlingen (älvvallen) utefter näsens södra sida. Successivt tillkommer nytt sediment och nya vallar i strandzonen. Långsiktigt uppstår en serie älvvallar som illustrerar näsets förändring. Samtidigt har norra sidan på näsen eroderats bort och näsen "vandrar" på så sätt successivt med strömmen.

Områdets strandzoner är huvudsakligen sankta och beväxta med lövskogar. Detta är områden som varje år utsätts för återkommande översvämningar. Inom området finns lövskogar framförallt i östra delen av *Gubbalaaven*, *Dubbastrand* och utefter *Lokens* stränder. Delar av området hyser även äldre lövskogar med inslag av äldre gran och tallindivider. Hägg, gråal, rönn och salix förekommer med grova dimensioner. De fuktiga lövskogarna av gråal, hägg och olika salix-arter med rik tillgång på äldre träd och död ved ger förutsättning för en särpräglad fauna och flora i det aktuella området. Inom området återfinns bland annat ävjepilört *Persicaria foliosa*, gammelsälgslav *Rinodina degeliana* och gräddticka

Perenniporia subaciida. De öppna sandområdena utgör också viktiga miljöer för sandberoende insekter.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
91E0	Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade	14	

Ingående arter enligt habitatdirektivet

Artkod	Artnamn
1966	Ävjepilört <i>Persicaria foliosa</i>

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Knappnäs är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för ingående naturtyp, *alluviala lövskogar*, och art, *ävjepilört*, på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtypen och arten i Knappnäs Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade (91E0)	<i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 14 ha omfattning. <i>Strukturer och funktioner</i> <i>Typiska arter</i>
Ävjepilört (1966)	<i>Mål för populationen</i> <i>Mål för livsmiljön</i>

*/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att naturtypen *alluvial lövskog* och arten *ävjepilört* ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

- Tidvisa översvämningar.
- Alluviala avlagringar som vid lågvatten är väl dränerade.
- Kontinuitet av lövträd, främst klibbal, gråal, björk och hägg, med en varierad åldersstruktur och gamla träd.
- Ingen påtaglig minskning av populationer hos naturtypens typiska arter.
- *Ävjepilörten* kräver grunda leriga älvstränder som större delen av året är täckta av vatten men blottläggs vid lågvatten. Arten kräver även goda ljusförhållanden.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Potentiella hot mot Natura 2000-områdets ingående naturtyp och art

91E0 Alluvial lövskog

- Alla former av skogsbruk, i eller i anslutning till, ett område är ett hot mot gynnsam bevarandestatus.
- Större uttag av träd kan även skapa markförstöring, samt leda till uttorkning och konkurrensutsättning för många arter som är knutna till biotopen.
- Invandrande av gran.
- Uteblivna översvämningar.
- Markberedning, dikning och annat som förändrar hydrologin.

1966 Ävjepilört

- Förändringar i vattenregimen
- Förändringar i vattenkvaliteten speciellt övergödning, kan vara negativt för arten.
- Konkurrens av annan vegetation som ger sämre ljusförhållanden

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att den *alluviala lövskogen* och *ävjepilörten* uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i Knappnäs Natura 2000-område.

Gällande regelverk 2006

- Ävjepilört är fridlyst (1 c § Artskyddsförordningen (1998:179) samt NFS 1999:12)
- Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken.
- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Knappnäs är skyddat som naturreservat.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB, hela Natura 2000-området.
- Riksintresse geografiska avgränsningar enligt 4 kap MB, hela Natura 2000-området.
- Riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap 6 § MB, hela Natura 2000-området.

Knappnäs har utpekats som ett av kärnområdena i det mycket omfattande riksintresseområde som Klarälvdalen i sin helhet utgör. Dess värden för naturvård och friluftsliv har också hävdats i samband med diskussioner om vattenregleringar för kraftverksändamål i slutet av 1980-talet.

Under 1990-talet har det förekommit kontakter för information och samråd med ägarna till områdets största fastighet, Likenäs 1:290. Under 1999 intensifierades kontakterna i strävan att nå överenskommelse för det intrång som en reservatsbildning innebär vilket resulterade i inköp av den östra delen och avtal om intrångsersättning av den västra delen av näset. Knappnäs är sedan hösten 2005 naturreservat.

Bevarandestatus idag

91E0 Alluvial lövskog

Nationellt

Naturtypen förekommer i hela landet, från Skåne till Norrbotten. I södra och mellersta Sverige, bl.a. i Skåne-, Kalmar-, Västra Götalands-, Kronobergs län, samt i Mälardalen, vid Hjälmaren och i Dalarna är det dominerande trädslaget klibbal, men ask förekommer också rätt ofta. Längre norrut blir det mer gråal. Ca 20 000 ha alluvial lövskog finns totalt i landet. Även om de alluviala lövskogarna finns spridda över landet, så är arealerna ganska små. Naturvärdena är dock ofta höga. Bestånd utefter sjöar och vattendrag med naturlig och opåverkad vattenregim, t.ex. i anslutning till kvillbildningar i åar, är särskilt värdefulla.

Knappnäs

Strandskogen och strandängarna vid Knappnäs är ett representativt exempel på naturtypen *alluvial lövskog*. Området hyser gamla och grova hagmarksbjörkar vilket torde utgöra substrat för organismer av olika slag – bland fågelarter såväl som bland mossor, lavar, vedsvampar och vedlevande insekter. Den strandnära florin och faunan är rik med drygt 200 arter av kärlväxter, lavar och svampar, varav några är rödlistade och signalarter. I nyckelbiotopsinventeringen har det konstaterats rikligt med död ved, grova träd och rik förekomst av skrymslen. Bevarandestatusen är idag oklar men troligen gynnsam.

1966 Ävjepilört

Nationellt

Ävjepilört är känd från cirka 90 lokaler de senaste åren. På flertalet av dessa är arten fåtalig.

Knappnäs

Ävjepilört noterades första gången 1994 då mer än 100 exemplar inräknades på torrlagd dybotten. I augusti 2002 återbesökte Värmlands botaniska förening lokalen och fann då ett 10-tal exemplar. Bevarandestatusen är oklar.

Uppföljning

För att kunna bedöma ingående naturtyps och arts bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Ett nationellt projekt pågår där metoder och arbetsätt anpassade för övervakning av Natura 2000 arbetas fram. Tillsvidare ges här exempel och förslag på tänkbara uppföljningsmetoder och/eller parametrar.

- Fjärranalys för kontroll av bibehållen areal
- Floraväkteri (ävjepilört)

Bilaga

1. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
2. Ingående naturtyps utbredning (klart efter basinventeringen)

Referenser

- Jansson, B, Larsson, B-J, Stålberg, J. Länsstyrelsen i Värmland – lav, svamp- och kärlväxtfloran i Klarälvdalens strandnära lövskogar vid Knappnäs, Långavängen och Vingängsdeltat, Rapport 1998:7.
- Länsstyrelsen Värmlands naturvårdsenhet, Förslag till reservatsbeslut Knappnäs, 2005.
- Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledningar 9050, (<http://www.naturvardsverket.se>) 05-02-22.
- Naturvårdsverket, Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000, Naturvårdsverket 1997.
- Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000 - Version 4: 2005-02-22.
- SVS nyckelbiotopsinventering
- Naturvårdsverket, Uppföljning av natura 2000 i Sverige – Uppföljning av habitat och arter i Habitatdirektivet samt arter i Fågeldirektivet, Rapport 5434, Naturvårdsverket 2005.
- Nitare, J. 2000. *Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog, flora över kryptogamer*. 2:a upplagan. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Värmlandsfloran nr 1 2003